

Ja sam apsolutno protiv nameravane i provođanje Josefinske uredbe, i kao privremene, jer prmda skupa u vremenu i novcu, ne postizava svrhu. Izričem svoje ubedjenje, da je bolje tu privremenu uredbu katastra provesti na ovde navedeni način, ili na koji još jednostavniji, a sa prištedjenim milijunima (od proračunanih za provedenje Josefinske uredbe) štipendirati maturante za pohađanje geodetskih kursova i fakulteta, tako da po odregjenom planu, za 8—10 godina dobijemo dovoljan broj potpunih stručnjaka, s kojima ćemo moći da se prihvatimo rešavanja mnogobrojnih i teških zadataka, pred kojima danas nemoćni stojimo, jer nas je malo.

Ovu osnovu iznašam, nebi li se stručnjaci diljem domovine zainteresovali više nego li do sada za ovu stvar (kao i uopće za svako važnije stručno pitanje, koje bi tekom vremena mogol da izbije), te nebi li tkogod izneo jednu bolju osnovu od ove ili našao koju zgodnu izmenu ili dopunu ovoj.

Imamo „Glasilo“, koje malo izlazi radi pomanjkanja gradiva, i to sada, kada imade toliko gradiva za obradivanje prigodom organizacije geodetske službe u državi.

Tu su u prvom redu pozvani stariji kolege, da iznesu svoja mišljenja, stečena iskustvom u dugoj praksi.

Sve mane opažene bilo u administraciji, bilo u manipulaciji dosadašnje uredbe katastra, morale bi se izneti, navevši istodobno način, na koji bi se mogle dotične mane ukloniti i stvar preudeliti da bude svrsi shodnija.

Ne smije se očekivati sve od Generalne Direkcije Katastra, pa tek onda u slučaju kakove nezgodne naredbe podići sentimentalni protest. Takove nezgodne naredbe treba predusresti blagovremenim pretresanjem aktuelnih stručnih pitanja.

Generalna Direkcija Katastra pak učinila bi vrlo dobro, kad bi i u buduće putem „Glasila“ objavila svako važnije pitanje, koje bi izbilo, da se dotično uzmogne na vreme uzeti u pretres od postojećih udruženja u centrima, kao i od voljnih pojedinaca u provinciji. Oni, koji bi se za stvar interesirali, a to je dužnost svijuju, imali bi svoja mišljenja izneti u „Glasilu“, a Generalna Direkcija mogla bi pak prama uvidjavnosti, da uvažuje izložena mišljenja.

Javno dobro u Hrvatskoj i Slavoniji.

Piše **Hinko Več**, kr. ravnatelj gruntovnice u. m.

Kod većine opsežnih dioba nekretnina tangiraju se česti javnoga dobra; a nepoznavanje ili ignorisanje pravne naravi tih predmeta i propisa odnosećih se na gospodarenje te užucvanje njihovo u javne svrhe, prečesto su uzrokom, da provedba dotičnih operata zapinje ili je neizvediva, naročito u gruntovnici. Napredkom kulture

i s'njom u vezi rapidno razućom vrijednošću tla, istupaju sve to više i prava skopčana sa nekretninama, te kompliciraju odnosno tehničko poslovanje. Držimo stoga, da je potrebno na ovom mjestu pozabaviti se pravnom stranom javnoga dobra (u koliko se tiče geodetskih radnja), jer nas ova najviše zanima.

Po §. 286. o. g. z. stvari, koje se nalaze u opsegu države, ili su dobra „državna“ ili „posebnička“.

Po §. 287. istoga zakona stvari ničije zovu se one, koje svi državljani mogu prisvojiti (zrak voda); dok one stvari, koje su im dozvoljene samo na porabu, kao n. pr. ceste, putevi, trgovi u mjestima, potoci, rijeke (plovne i neplovne), jezera, luke i obale morske, zovu se „općeno“ ili „javno dobro.“

Nekretnine javnoga dobra po §. 14. naredbe ministarstva pravosudja od 18/4. 1853. br. 65 — 1853. u vezi sa §. 49. grunt. reda, nisu predmetom gruntovnice; mogu ali kad pod niže napisanim okolnostima i uvjetima promjene pravno svoje svojstvo javnoga dobra, postati predmetom gruntovnice, odnosno privatno-pravno vlasništvo trećih osoba.

U gruntovnim napisnicima građanskog područja čestice javnoga dobra u opće nisu bile evidentirane, dok u krajiškim gruntovnim listovima bili su ti predmeti do uvođenja sadanjeg gruntovnog reda (g. 1879.) unešene kao vlasništvo „erara“ (krajiškog) ili dotičnih mjesta, pa se taj nesklad sa postojećim zakonima izpravlja prigodom sastavljanja novih gruntovnih uložaka u smislu okružnice kr. hrv. slav. zemaljske vlade, odjela za pravosudje od 21. juna 1884. br. 7,807.

U svim knjigama novih gruntonih uložaka, uložen je na prvom mjestu, po naredbi kr. hrv. slav. zemaljske vlade, odjela za pravosudje od 26. marta 1897. br. 4043. novo sastavljeni popis I. javnoga dobra, svakome na uvid (§. §. 170 i 171. grunt. reda). Taj popis u kojemu su unešene sve katastralne čestice javnog dobra dotične porezne općine, pobliza njihovih oznaka (n. p. cesta iz mjesta X u mjesto Y., potok Orlava i t. d.) te površine prema katastralnom operatu, ne ima gruntovno-pravne snage, jer — kako rečeno — nekretnine javnoga dobra nisu po zakonu predmetom gruntovnice, ali mu je svrha, da kao popis svih česti javnoga dobra koje u opsegu dotične porezne općine nisu predmetom gruntovnice, služi javnosti za slučaj

a) gruntovnoga izpravka i promjene pravnoga svojstva koje česti javnoga dobra usljed diobe nekretnina ili sklopljenog pravnoga posla izmedju: države, zemlje (pokrajine) ili općine (u okviru nadležnosti), te inom kojom osobom;

b) kod izpravaka gruntovnih uložaka povodom promjena nastalim višom silom;

c) povodom provedbe: komasacije zemljišta, razgodba i dioba zemljišnog posjeda zemljišnih zajednica, urbarskih operacija, izvlastbe. uređivanja po vodnom pravu (državnom i zemaljskom,) zakonskom

članku XXV. od g. 1894. o koncesijama na morskoj obali i o nužnim prolazima;

d) kod provedbe agrarne reforme.*

Predmete javnoga dobra valja nam s'obzirom na ustanove §. §. 288 i 290 o. g. z. kad se radi o promjeni pravnog njihovog svojstva razlikovati u „državne“ u užijem smislu (državne ceste, plovne rieke, potoci), te „općinske“ (poljski putevi, trgovi i ulice u mjestima i t. d.) sve dotle, dok glede toga ne budu donešeni posebni zakoni. Za sada u Hrvatskoj i Slavoniji vrhovna upravna oblast, koja ima bditi nad tim, da javna dobra doista budu sačuvana odredjenim javnim svrhama jest: kr. hrv. slav. zemaljska vlada, povjereništva za unutarnje poslove (odsjek III. a.), pak se bez njene dozvole ne može gruntovno provesti tehnički operat, odnosno izprava, koja nije po njoj glede usljeđivših promjena predmeta javnoga dobra propisno odobrena (§. 56-a grunt. reda) razumjeva se, koliko glede toga ne postoje posebne ustanove zakona, kao n. pr. za operacije gore pod c. navedene.

U praksi — izuzam slučaja pod c. i d. — najčešće menjaju predmeti javnoga dobra pravno svoje svojstvo kod dioba i kupo — prodaje ili zamjene dijelova nekretnina javnoga dobra u svrhu uzdržavanja građevnog pravca u mjestima ili kod industrijalnih gradnja kraj vode.

Želi li tko kupiti, i t. d. čest javnoga dobra, te ju prenijeti u gruntovnici na svoje ime, valja mu prije svega ustanoviti, tko imade — prema gore obrazloženom, — pravo da sklopi pravni posao i primi kupovninu, dali: „država“, „pokrajina“, ili „općina“ za onaj dio javnoga dobra, koji kani preuzeti i na svoju korist prenijeti u gruntovnici, ter stim faktorom sastaviti izpravu (kupo-prodajni, zamjenbeni ugovor i t. d.)

Za izhodjene dozvole vlade kao vrhovnog čuvara javnoga dobra, da koja čest istoga promjeni pravno svoje svojstvo, valja doprinijeti uz kratku molbu odnosnu izpravu i tehnički operat te dokazati:

1. da predložena promjena nije na štetu javnoga dobra;
2. da novo osnovani ili preloženi putevi imadu shodnu vezu sa prebivalištima ili gospodarskim središtima interesenata;
3. da širine, pad i uspon, te ukloništa na novo osnovanim putevima odgovaraju namjenjenoj javnoj svrsi;
4. da su preloženje i izpravak pravca i opsega korita voda svrsi shodno izvedeni;
5. kod kupo prodaja, da utanačene cijene i modaliteti plaćanja, odgovaraju mjesnim prilikama, te konačno;
6. valja molbi priložiti uredovno ovjerovljeni izvadak iz odnosnoga dijela popisa I. javnoga dobra.

Ne postoje do duše potanki i posebni propisi glede sastavka i obloženja upitnih molba iz razloga, koji amo ne spadaju; kako je

* Ovo se pitanje ne tangira u ovom članku.

ali u interesu stranke, da se stvar uredovnim potraživanjem odnosnih dokazala ne zateže, dobro će biti, postupati u gore iztaknutom pravcu.

Ova više navedena dokazala mogu se pribaviti kod nadležnih oblasti, bez vanrednih troškova.

Činjenica, da su neki nedržeci se hotimice ili s' neznanja, gore navedenih načela, ipak mimo vladine dozvole i propisa naredbe kr. hrv. slav. zemaljske vlade, odjel za pravosudje od 29/XI. 1906. br. 17712. izhodili gruntovni prenos u slučaju kad su predmeti javnoga dobra n. pr. poljski putevi promjenili opseg i pravac, ali se nije menjala ukupna površina svih predmeta javnoga dobra unutar jedne te iste diobne gromade, ne menja ništa na stvari, a pogibeljno je to, jer bi se na temelju po vladi kao vrhovnog čuvara javnoga dobra ne odobrenih operata sklopljeni pravni poslovi i gruntovne uknjižbe, mogli uspješno pobijati.

Грунтовна мапа у Војводини.

Вукашин Савић, грунтовничар 1. р.

Да се осигура кредит, регулише катастер, тачно распишу порези према мировном стању појединог сопственика, проведе аграрна реформа и у опште, да докажемо према иностранству — ради евентуалног кредита — да смо уређена држава, где је сопственост непокретног иметка, заложног права у служности осигурана—треба у првом реду да имамо-у целој нашој држави — тачно прецизно вођену и модерно уређену грунтовницу, а као подлогу и темељ исте, још бољу, тачнију и савремену грунтовну мапу и уређен катастер.

Да узможемо имати уређен катастер и модерну грунтовницу потребно је, што је од више стручњака наглашено, да су подлоге и темељи из којих градимо такову грунтовницу безпримерно тачни, потпуни и сигурни, те да им се жртвује што више пажње, да могу у потпуном смислу одговарати сврси којој служе.

Последице услед којих грунтовна мапа у Војводини не одговара у потпуном намењеној сврси, настале су из више разлога.

Од велике је важности грунтовна мапа, која служи као подлога код „саставка нове грунтовнице“, а исто тако код „наставка грунтовнице“ по II. делу грунтовног поступника, на коју се касније пригодно насталих промена у мапи и грунтовници, за време мађарског режима мало важности полагало.

Од године 1876. започиње у главном развитак грунтовнице у Војводини и то прво, саставком „Грунтовних записника“.

И ако стара, али је ипак прилично тачно састављена грунтовница и грунтовна мапа — јер се код сваке поједине парцеле позива на варошку најстарију грунтовницу, која се водила код